Test Booklet No.
টেষ্ট বুকলেট সংখ্যা

Subject : ECONOMICS
Code : 309 EAS
Medium : English and Assamese

(Do not open this Test Booklet until you are asked to do so)

(অনুমতি নোপোৱালৈকে এই বুকলেট নুখুলিবা)

Test Booklet Code
টেষ্ট বুকলেট কোড

A

*Time Allowed : **60** minutes* *নিৰ্ধাৰিত সময় : **60** মিনিট*	*Maximum Marks : **200*** *সৰ্বোচ্চ নম্বৰ : **200***	*Total Questions : **50*** *মুঠ প্ৰশ্ন : **50***	*Number of questions to be answered : **40*** *উত্তৰ কৰিবলগীয়া প্ৰশ্নৰ সংখ্যা : **40***

Kindly read the Instructions given on this Page and Back Page carefully before attempting this Question Paper.
এই প্ৰশ্নকাকত উত্তৰ কৰাৰ আগতে পৃষ্ঠাত দিয়া নিৰ্দেশনাসমূহ ভালকৈ পঢ়িবা।

Important Instructions for the Candidates :

1. This Test Booklet contains **50** questions printed in English and Assamese. Out of these, the candidate is required to answer any **40** questions. If a candidate answers more than 40 questions, the first 40 answered questions will be considered for evaluation.
2. When you are given the OMR Answer Sheet, fill in your particulars on it carefully with **blue/black** ball point pen only.
3. Use only Blue/Black Ball Point Pen for marking responses.
4. The CODE for this Test Booklet is **A**. Make sure that the CODE printed on the OMR Answer Sheet is the same as that on this Test Booklet. Also ensure that your Test Booklet No. and OMR Answer Sheet No. are exactly the same. In case of discrepancy, the candidate should immediately report the matter to the Invigilator for replacement of both the Test Booklet and the OMR Answer Sheet. No claim in this regard will be entertained after five minutes from the start of the examination.
5. Before attempting the question paper kindly check that this Test Booklet has total **28** pages and OMR Answer Sheet consists of one sheet. At the start of the examination within first five minutes, candidates are advised to ensure that all pages of Test Booklet and OMR Answer Sheet are properly printed and they are not damaged in any manner.
6. Each question has four answer options. Out of these four options choose the **MOST APPROPRIATE OPTION** and darken/blacken the corresponding circle on the OMR Answer Sheet with a Blue/Black Ball Point Pen.
7. Five (5) marks will be given for each correct answer. One (1) mark will be deducted for each incorrect answer. If more than one circle is found darkened/blackened for a question, then it will be considered as an incorrect answer. Unanswered questions will be given no mark.

P.T.O.

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ নিৰ্দেশনাসমূহ :

1. টেষ্ট বুকলেটখনত **50** টা প্ৰশ্ন ইংৰাজীত আৰু অসমীয়া ছপোৱা হৈছে। পৰীক্ষাৰ্থী সকলে ইয়াৰ যি কোনো **40** টা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰিব লাগিব। যদি কোনো পৰীক্ষাৰ্থীয়ে 40 তাতকৈ অধিক প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰে তেন্তে প্ৰথমৰ পৰা 40 টা প্ৰশ্নৰ উত্তৰৰ হে মান দিয়া হ'ব।
2. OMR পৃষ্ঠাত তোমাৰ উপাদানবোৰ কেৱল **নীলা/ক'লা** কলমেৰে পূৰণ কৰিবা।
3. মাৰ্কিঙৰ বাবে কেৱল নীলা/ক'লা চিয়াহীৰ কলম ব্যৱহাৰ কৰিবা।
4. টেষ্ট বুকলেটৰ ক'ড **A** । OMR পৃষ্ঠাত ক'ড একে ছপোৱা হৈছেনে তাৰ প্ৰতি নিশ্চিত হ'বা। তাৰোপৰি নিশ্চিত হ'বা যে তোমাৰ টেষ্ট বুকলেটৰ নম্বৰ আৰু OMR পৃষ্ঠাত নম্বৰ একে আছেনে নাই। যদি ইয়াত ভিন্নতা থাকে তেন্তে বিষয়টো ইনভিজিউলেটৰ তৎক্ষনাত জনাব লাগিব আৰু টেষ্ট বুকলেট, OMR পৃষ্ঠাত সলনি কৰি ল'ব লাগিব । পৰীক্ষা আৰম্ভ হোৱাৰ পাঁচ মিনিট পাছত এই বিষয়ত কোনো দাবী আপত্তি নাথাকিব।
5. প্ৰশ্ন এটেম্ড কৰাৰ আগতে চাব লাগিব যে বুকলেটখনত মুঠ পৃষ্ঠা **28** আৰু OMR উত্তৰ পৃষ্ঠাবোৰ একে পৃষ্ঠাযুক্ত আছেনে নাই। পৰীক্ষাৰ্থীজনক উপদেশ দিয়া হয় জাতে পৰীক্ষা আৰম্ভ হোৱাৰ ঠিক পাঁচ মিনিটৰ ভিতৰত লক্ষ্য কৰে টেষ্ট বুকলেট আৰু OMR পৃষ্ঠা ঠিকমতে ছপোৱা হৈছে নে নাই আৰু কোনো পৃষ্ঠা ক্ষতি হৈছে নেকি?
6. প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ উত্তৰ চাৰিটা বিকল্প আছে। এই চাৰিটা বিকল্পৰ **অতি উত্তম বিকল্পটো** বাছনি কৰি OMR উত্তৰ পত্ৰিকাৰ নীলা/ক'লা কলমেৰে dark কৰিবা।
7. প্ৰতিটো শুদ্ধ উত্তৰৰ বাবে (5) নম্বৰ প্ৰদান কৰা হ'ব। প্ৰতিটো অশুদ্ধ উত্তৰৰ বাবে (1) নম্বৰ কৰ্তন কৰা হ'ব। যদি এটাতকৈ বেছি বৃত্ত dark কৰা থাকে তেন্তে তেনে প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ভুল বুলি বিবেচনা কৰা হ'ব আৰু উত্তৰ নকৰা প্ৰশ্নত কোনো নম্বৰ দিয়া নহ'ব।

কৃ.প.প.

Name of the Candidate (in Capital Letters) : _____
পৰীক্ষাৰ্থীৰ নাম (ডাঙৰ হাতৰ আখৰত) :

Application Number (in figures) : _____
আবেদনৰ নম্বৰ (figuresত) :

Roll Number (in figures) : _____
ৰোল নম্বৰ (figuresত) :

Centre of Examination (in Capital Letters) : _____
পৰীক্ষা কেন্দ্ৰৰ নাম (ডাঙৰ হাতৰ আখৰত) :

Candidate's Signature : _____ Invigilator's Signature : _____
পৰীক্ষাৰ্থীৰ চহী : ইনভিজিউলেটৰ চহী :

Facsimile signature stamp of Centre Superintendent : _____
কেন্দ্ৰ অধীক্ষক Facsimile stamp চহী :

1. _____ is a market where economic agents can freely exchange their endowments with each other.

(1) Market economy

(2) Centrally planned economy

(3) Aggregate demand based economy

(4) Aggregate supply based economy

2. Which of the following are correct statements ?

(A) Marginal Utility is the change in Total Utility due to consumption of one additional unit of commodity.

(B) Two Indifference Curves intersect each other.

(C) Marginal Utility becomes Zero at a level when Total Utility remains constant.

(D) Diminishing Marginal Rate of Substitution does not affect Indifference Curve.

(E) Indifference Curve slopes downwards from left to right.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (E) only

(2) (A), (C) and (E) only

(3) (A), (D) and (E) only

(4) (B), (D) and (E) only

3. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I (Characteristic)		**List-II (Implication)**
(A)	Equilibrium	(I)	Plans of all the consumers and firms in the market match
(B)	Excess supply	(II)	Demand decreases with an increase in income
(C)	Inferior good	(III)	Supply is greater than market demand
(D)	Price ceiling	(IV)	Imposition of upper limit by government

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

1. _____ এক বজাৰ যত অৰ্থনৈতিক প্ৰতিনিধি সকলে মুকলি ভাৱে তেওঁলোকৰ সম্পদ সমূহ ইজনে সিজনৰ লগত বিনিময় কৰিব পাৰে।

(1) বজাৰ অৰ্থনীতি
(2) কেন্দ্ৰীয়ভাৱে পৰিকল্পিত অৰ্থনীতি
(3) সামগ্ৰিক চাহিদা ভিত্তিক অৰ্থনীতি
(4) সামগ্ৰিক যোগান ভিত্তিক অৰ্থনীতি

2. তলৰ কোনটো সঠিক বিবৃতি

(A) প্ৰান্তিক উপযোগিতা হৈছে সামগ্ৰীৰ এটা অতিৰিক্ত এককৰ ব্যৱহাৰৰ ফলত হোৱা মুঠ উপযোগিতাৰ পৰিৱৰ্তন।
(B) দুদাল নিৰপেক্ষ ৰেখাই ইদালে সিদালক ছেদ কৰে
(C) প্ৰান্তিক উপযোগিতা এটা স্তৰত শূন্য হৈ পৰে যেতিয়া মুঠ উপযোগিতা স্থিৰ হয়।
(D) ক্ৰমহাসমান প্ৰান্তিক প্ৰতিকল্প হাৰে নিৰপেক্ষ ৰেখাৰ ওপৰত কোনো প্ৰভাৱ নেপেলাই।
(E) নিৰপেক্ষ ৰেখা বাওঁফালৰ পৰা সোঁফাললৈ তললৈ ঢাল খাই।

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) কেৱল (A), (B) আৰু (E)
(2) কেৱল (A), (C) আৰু (E)
(3) কেৱল (A), (D) আৰু (E)
(4) কেৱল (B), (D) আৰু (E)

3. তালিকা-Iক তালিকা-IIৰ সৈতে মিলাব।

তালিকা-I (বৈশিষ্ট্য)	**তালিকা-II (প্ৰভাৱ)**
(A) ভাৰসাম্য	(I) বজাৰৰ সকলো গ্ৰাহক আৰু প্ৰতিষ্ঠানৰ পৰিকল্পনাৰ লগত খাপ খায়
(B) অতিৰিক্ত যোগান	(II) আয় বৃদ্ধিৰ লগে লগে চাহিদা হ্ৰাস পায়
(C) নিকৃষ্ট দ্ৰব্য	(III) যোগান বজাৰৰ চাহিদাতকৈ বেছি
(D) মূল্যৰ উচ্চসীমা	(IV) চৰকাৰৰ দ্বাৰা উচ্চ সীমা আৰোপ কৰা

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

4. When Elasticity of Demand Curve is 1 at every point on the Demand Curve, this curve is known as :

(1) Perfectly inelastic demand curve

(2) Perfectly elastic demand curve

(3) Rectangular Hyperbola

(4) Greater than unitary demand curve

5. According to the Theory of Consumer Behaviour, Inequality $p_1x_1 + p_2x_2 \leq M$ is called the Consumer's _____ .

(1) Budget (2) Budget Set

(3) Budget Constraint (4) Budget Behaviour

6. Choose the correct statements from the following :

(A) Adam Smith is termed as Father of Modern Economics.

(B) J.M. Keynes gave the Theory of Income, Output and Employment.

(C) Four Sector Model = C + I + G + (X – M)

(D) Store of value is primary function of money.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only (2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D) (4) (B), (C) and (D) only

7. Rearrange the given statements in proper chronological sequence in an ascending order (earliest to latest) :

(A) General theory of Employment, Interest and Money by Keynes.

(B) Mahalanobis was made a fellow of Britain's Royal Society.

(C) An Inquiry into the Nature and Cause of the Wealth of Nations by Adam Smith.

(D) The Economic Consequences of the Peace by Keynes.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (C), (D), (A), (B) (2) (A), (B), (C), (D)

(3) (A), (C), (B), (D) (4) (D), (A), (C), (B)

8. If there is no government and no foreign trade, then :

(1) G = T = M = X > 1 (2) G = T = M = X = 1

(3) G = T = M = X = 0 (4) G = T = M = X < 1

SPACE FOR ROUGH WORK

4. যেতিয়া চাহিদাৰ স্থিতিস্থাপকতা চাহিদা ৰেখাৰ প্ৰতিটো বিন্দুত 1 হয়, তেতিয়া এই ৰেখাদালক জনা যায়-

(1) সম্পূৰ্ণ অস্থিতিস্থাপক চাহিদাৰ ৰেখা
(2) সম্পূৰ্ণ স্থিতিস্থাপক চাহিদা ৰেখা
(3) আয়তাকাৰ পৰাবৃত্ত
(4) একক চাহিদা ৰেখাতকৈ অধিক

5. গ্ৰাহক আচৰণৰ তত্ত্ব অনুসৰি, $p_1x_1 + p_2x_2 \leq M$ এই অভাৰসাম্যতাক গ্ৰাহকৰ _____ বুলি কোৱা হয়।

(1) বাজেট
(2) বাজেট সংহতি
(3) বাজেটৰ সীমাবদ্ধতা
(4) বাজেটৰ আচৰণ

6. নিম্নলিখিতবোৰৰ পৰা সঠিক বিবৃতিটো বাছনি কৰক -

(A) এডাম স্মিথক আধুনিক অৰ্থনীতিৰ পিতৃ বুলি কোৱা হয়।
(B) জে এম কেইনেছে আয়, উৎপাদন আৰু নিযুক্তিৰ তত্ত্ব প্ৰদান কৰিছিল।
(C) চাৰিটা খণ্ডৰ আৰ্হি $= C + I + G + (X - M)$
(D) মূল্যৰ ভাণ্ডাৰ হৈছে মুদ্ৰাৰ প্ৰাথমিক কাৰ্য।

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) কেৱল (A), (B) আৰু (D)
(2) কেৱল (A), (B) আৰু (C)
(3) (A), (B) (C) আৰু (D)
(4) কেৱল (B), (C) আৰু (D)

7. উৰ্ধ ক্ৰমত সঠিক ক্ৰম (পুৰনাৰ পৰা নতুনলৈ) পুনৰ বিন্যাস কৰকঃ -

(A) কেইনছৰ দ্বাৰা 'General theory of employment, interest and money'
(B) মহলানোবিছক ব্ৰিটেইনৰ ৰয়েল ছ 'চাইটিৰ ফেল' হিচাপে নিযুক্তি দিয়া হৈছিল।
(C) এডাম স্মিথৰ দ্বাৰা 'An Inquiry into the nature and cause of the wealth of nation'
(D) কেইনছৰ দ্বাৰা শান্তিৰ অৰ্থনৈতিক ফলাফল

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) (C), (D), (A), (B)
(2) (A), (B), (C), (D)
(3) (A), (C), (B), (D)
(4) (D), (A), (C), (B)

8. যদিহে চৰকাৰ আৰু বৈদেশিক বাণিজ্য নাথাকে তেন্তে -

(1) $G = T = M = X > 1$
(2) $G = T = M = X = 1$
(3) $G = T = M = X = 0$
(4) $G = T = M = X < 1$

SPACE FOR ROUGH WORK

9. The value of Nominal GDP is \$ 1100 and the value of Real GDP is \$ 1000. Find the value of GDP deflator.

(1) 0.9 (2) 1.1

(3) 1 (4) 0.8

10. Identify the correct statements :

(A) Stocks are defined over a period of time.

(B) Flows are defined over a period of time.

(C) Flows are defined at a particular point of time.

(D) Stocks are defined at a particular point of time.

(E) GVA at factor costs + Indirect Taxes – Subsidies = GVA at market prices.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (C) and (E) only (2) (B), (C) and (D) only

(3) (B), (D) and (E) only (4) (C), (D) and (E) only

11. If the supply of final goods is assumed to be infinitely elastic at constant price over a short period of time, Aggregate output is determined solely by the value of Aggregate demand. This is called _____ Principle.

(1) Aggregate supply (2) Aggregate demand

(3) Effective demand (4) Perfectly inelastic demand

12. Nominal Interest Rate =_____

(1) Real Interest Rate × Inflation Rate

(2) Real Interest Rate – Inflation rate

(3) Real Interest Rate / Inflation rate

(4) Real Interest Rate + Inflation rate

13. Value of MPS (Marginal Propensity to Save) is increased from 0.4 to 0.5. What would be the impact on Multiplier ?

(1) The size of the multiplier would be increased.

(2) The size of the multiplier would remain same.

(3) Value of multiplier is undetermined with the given information.

(4) The size of the multiplier would be decreased.

SPACE FOR ROUGH WORK

9. নামমাত্ৰ জিডিপিৰ মূল্য 1100 ডলাৰ আৰু প্ৰকৃত জিডিপিৰ মূল্য 1000 ডলাৰ।.জিডিপি অৱমূল্যায়কৰ মান বিচাৰি উলিয়াওক

(1) 0.9 (2) 1.1 (3) 1 (4) 0.8

10. সঠিক বিবৃতিবোৰ চিনাক্ত কৰক

(A) মজুতসমূহক এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে সংজ্ঞায়িত কৰা হয়

(B) প্ৰৱাহসমূহকএক নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে সংজ্ঞায়িত কৰা হয়

(C) প্ৰৱাহসমূহক এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ত সংজ্ঞায়িত কৰা হয়

(D) মজুতসমূহক এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ত সংজ্ঞায়িত কৰা হয়

(E) উপাদান মূল্যত জি. ভি. এ. + পৰোক্ষ কৰ – ৰাজসাহায্য = বজাৰ মূল্যত জি. ভি. এ.

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) কেৱল (A), (C) আৰু (E) (2) কেৱল (B), (C) আৰু (D)

(3) কেৱল (B), (D) আৰু (E) (4) কেৱল (C), (D) আৰু (E)

11. যদি চূড়ান্ত সামগ্ৰীৰ যোগান কম সময়ৰ ভিতৰত স্থিৰ মূল্যত অসীম স্থিতিস্থাপক বুলি ধৰা হয়, তেন্তে সামগ্ৰীক চাহিদাৰ মূল্যৰ দ্বাৰা সামগ্ৰীক উৎপাদন একক ভাবে নিৰ্ধাৰণ কৰা হয়।ইয়াক _____ নীতি বুলি কোৱা হয়।

(1) সামগ্ৰিক যোগান (2) সামগ্ৰিক চাহিদা

(3) ফলপ্ৰসূ চাহিদা (4) সম্পূৰ্ণৰূপে স্থিতিস্থাপক চাহিদা

12. নামমাত্ৰ সুতৰ হাৰ = _____

(1) প্ৰকৃত সুতৰ হাৰ × মুদ্ৰাস্ফীতিৰ হাৰ (2) প্ৰকৃত সুতৰ হাৰ – মুদ্ৰাস্ফীতিৰ হাৰ

(3) প্ৰকৃত সুতৰ হাৰ / মুদ্ৰাস্ফীতিৰ হাৰ (4) প্ৰকৃত সুতৰ হাৰ + মুদ্ৰাস্ফীতিৰ হাৰ

13. এম.পি.এছ.-ৰ মূল্য (সঞ্চয়ৰ প্ৰান্তিক প্ৰৱণতা) 0.4 ৰ পৰা 0.5 লৈ বৃদ্ধি কৰা হৈছে। গুণকৰ ওপৰত ইয়াৰ কি প্ৰভাৱ পৰিব?

(1) গুণকৰ আকাৰ বৃদ্ধি হ'ব।

(2) গুণকৰ আকাৰ একেই থাকিব

(3) উল্লিখিত তথ্যৰ দ্বাৰা গুণকৰ মান নিৰ্ধাৰণ কৰিব নোৱাৰিব।

(4) গুণকৰ আকাৰ হ্ৰাস হ 'ব

SPACE FOR ROUGH WORK

14. Paradox of Thrift means :

(1) If all the people of the economy increase the proportion of income they save, the total value of investment in the economy will not increase, it will either decline or remain unchanged.

(2) If all the people of the economy increase the proportion of income they spend, the total value of savings in the economy will not increase, it will either decline or remain unchanged.

(3) If all the people of the economy decrease the proportion of income they save, the total value of savings in the economy will not increase, it will either decline or remain unchanged.

(4) If all the people of the economy increase the proportion of income they save, the total value of savings in the economy will not increase, it will either decline or remain unchanged.

15. _____ depicts what has actually happened.

(1) Ex-Ante (2) Ex-Post

(3) Constant (4) Variable

16. If the value of Investment Multiplier is 5 and the increased income is ₹ 800 crore in an economy, then find the value of change in the investment in the economy.

(1) ₹ 4000 crore (2) ₹ 120 crore

(3) ₹ 400 crore (4) ₹ 160 crore

17. Which of the following statements are true ?

(A) Quantitative tools control the extent of money supply by changing the CRR.

(B) There are two types of open market operations – outright and upright.

(C) A fall in the bank rate can decrease the money supply.

(D) Selling of a bond by RBI leads to reduction in quantity of reserves.

(E) The RBI can influence money supply by changing the rate at which it gives loan to the commercial banks.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (C) and (D) only

(2) (A), (B) and (D) only

(3) (B), (D) and (E) only

(4) (A), (D) and (E) only

SPACE FOR ROUGH WORK

14. মিতব্যয়িতাৰ বিভ্ৰান্তিৰ অৰ্থ হ'ল -

(1) যদি অৰ্থনীতিৰ সকলো লোকে উপাৰ্জনৰ পৰা কৰা সঞ্চয়ৰ অনুপাত বৃদ্ধি কৰে তেন্তে অৰ্থনীতিত বিনিয়োগৰ মুঠ মূল্য বৃদ্ধি নহয়; ই হয়তো হ্ৰাস হ 'ব বা অপৰিৱৰ্তিত হৈ থাকিব।

(2) যদি অৰ্থনীতিৰ সকলো লোকে উপাৰ্জনৰ পৰা কৰা ব্যয়ৰ অনুপাত বৃদ্ধি কৰে তেন্তে অৰ্থনীতিত সঞ্চয়ৰ মুঠ মূল্য বৃদ্ধি নহয়; ই হয়তো হ্ৰাস হ 'ব বা অপৰিৱৰ্তিত হৈ থাকিব।

(3) যদি অৰ্থনীতিৰ সকলো লোকে উপাৰ্জনৰ পৰা কৰা সঞ্চয়ৰ অনুপাত হ্ৰাস কৰে তেন্তে অৰ্থনীতিত সঞ্চয়ৰ মুঠ মূল্য বৃদ্ধি নহয়; ই হয়তো হ্ৰাস হ 'ব বা অপৰিৱৰ্তিত হৈ থাকিব।

(4) যদি অৰ্থনীতিৰ সকলো লোকে উপাৰ্জনৰ পৰা কৰা সঞ্চয়ৰ অনুপাত বৃদ্ধি কৰে তেন্তে অৰ্থনীতিত সঞ্চয়ৰ মুঠ মূল্য বৃদ্ধি নহয়; ই হয়তো হ্ৰাস হ 'ব বা অপৰিৱৰ্তিত হৈ থাকিব।

15. _____ এ প্ৰকৃততে কি ঘটিছিল বৰ্ণনা কৰে ।

(1) প্ৰত্যাশিত (2) যথাথ (3) ধ্ৰুৱক (4) পৰিৱৰ্তনশীল

16. যদি বিনিয়োগ গুণকৰ মূল্য 5 আৰু এটা অৰ্থনীতিত বৰ্ধিত আয় 800 কোটি টকা হয়, তেন্তে অৰ্থনীতিত বিনিয়োগৰ পৰিৱৰ্তনৰ মূল্য বিচাৰি উলিয়াওক।

(1) 4000 কোটি টকা (2) 120 কোটি টকা

(3) 400 কোটি টকা (4) 160 কোটি টকা

17. তলৰ কোনটো বিবৃতি সঁচা/সত্যঃ -

(A) পৰিমাণগত সঁজুলিয়ে চি.আৰ.আৰ. সলনি কৰি ধনৰ যোগানৰ পৰিমাণ নিয়ন্ত্ৰণ কৰে।

(B) দুই ধৰণৰ মুকলি বজাৰ ঋণপত্ৰৰ ক্ৰয়বিক্ৰয়ৰ কাৰ্য্যকলাপ আছে – তাৎক্ষনিক আৰু সঠিক।

(C) বেংকৰ হাৰ হ্ৰাস হ'লে মূদ্ৰাৰ যোগান হ্ৰাস হ'ব পাৰে।

(D) RBIৰ দ্বাৰা খতপত্ৰ বিক্ৰী কৰাৰ ফলত জমাৰ পৰিমাণ হ্ৰাস পায়।

(E) RBI য়ে বাণিজ্যিক বেংকসমূহক ঋণ প্ৰদান কৰা হাৰক সলনি কৰি মূদ্ৰাৰ যোগানত প্ৰভাৱ পেলাব পাৰে।

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) কেৱল (A), (C) আৰু (D) (2) কেৱল (A), (B) আৰু (D)

(3) কেৱল (B), (D) আৰু (E) (4) কেৱল (A), (D) আৰু (E)

SPACE FOR ROUGH WORK

18. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I		**List-II**
(A)	Bank Rate	(I)	Securities are pledged in order to repurchase
(B)	Marginal Standing Facility	(II)	Minimum rate at which funds are provided for long term
(C)	Repo Rate	(III)	Also known as Penal Interest Rate
(D)	Reverse Repo Rate	(IV)	Central Bank borrows funds from commerical banks

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

19. Which of the following is ***not*** a function of Central Bank ?

(1) It controls the money supply in the economy through different rates.
(2) It acts as a banker to the government.
(3) It accepts deposits and give loans to people.
(4) It issues the currency of the country.

20. Article 112 deals with :

(1) Consolidated Fund of India (2) Public Account
(3) Union Budget (4) Contingency Fund

21. All those elements which create liability and decrease the assets of government are known as :

(1) Capital Receipts (2) Capital Payments
(3) Revenue Receipts (4) Revenue Payments

22. Arrange the following elements in correct chronological sequence (earliest to latest) :

(A) Smithsonian Agreement (B) Bretton Woods Conference
(C) Establishment of WTO (D) Gold Standard

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (D), (B), (A), (C)
(3) (D), (A), (B), (C) (4) (C), (B), (D), (A)

SPACE FOR ROUGH WORK

18. তালিকা-।ক তালিকা-।।ৰ সৈতে মিলাব।

তালিকা-।	**তালিকা-।।**
(A) বেংকৰ হাৰ	(I) প্ৰতিভূতিবোৰ পুনৰ ক্ৰয় কৰাৰ বাবে বন্ধক দিয়া হয়
(B) প্ৰান্তিক স্থায়ী সুবিধা	(II) দীৰ্ঘম্যাদী সময়ৰ বাবে পুঁজি যোগান ধৰা নিম্নতম হাৰ
(C) ৰেপো হাৰ	(III) দণ্ডনীয় সুতৰ হাৰ বুলিও জনা যায়
(D) বিপৰীত ৰেপো হাৰ	(IV) কেন্দ্ৰীয় বেংকে বাণিজ্যিক বেংকৰ পৰা ঋণ লয়

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

19. তলৰ কোনটো কেন্দ্ৰীয় বেংকৰ কাৰ্য্য নহয়?

(1) ই বিভিন্ন হাৰৰ জৰিয়তে অৰ্থনীতিত মুদ্ৰা যোগান নিয়ন্ত্ৰণ কৰে।
(2) ই চৰকাৰৰ বাবে বেংকাৰ হিচাপে কাম কৰে।
(3) ই জমা গ্ৰহণ কৰে আৰু জনসাধাৰণক ঋণ প্ৰদান কৰে।
(4) ই দেশৰ মুদ্ৰা প্ৰচলন কৰে

20. অনুচ্ছেদ 112-এ ইয়াৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছে -

(1) ভাৰতৰ একত্ৰিত পুঁজি
(2) ৰাজহুৱা খাটা
(3) কেন্দ্ৰীয় বাজেট
(4) আকস্মিক পুঁজি

21. দায়বদ্ধতা সৃষ্টি কৰা আৰু চৰকাৰৰ সম্পত্তি হ্ৰাস কৰা সকলো উপাদানক কোৱা হয় -

(1) মূলধনী আয়
(2) মূলধনী পৰিশোধ
(3) ৰাজহ আয়
(4) ৰাজহ পৰিশোধ

22. নিম্নলিখিত উপাদানসমূহ সঠিক ক্ৰমত (পুৰনাৰ পৰা নতুনলৈ) বিন্যাস কৰক

(A) স্মিথছোনিয়ান চুক্তি
(B) ব্ৰেটন উড সন্মিলন
(C) বিশ্ব বাণিজ্য সংস্থাৰ প্ৰতিষ্ঠা
(D) স্বৰ্ণ মান

সঠিক বিকল্পটো বাছনি কৰক -

(1) (A), (B), (C), (D)
(2) (D), (B), (A), (C)
(3) (D), (A), (B), (C)
(4) (C), (B), (D), (A)

SPACE FOR ROUGH WORK

23. Under flexible exchange rate, when the price of domestic currency in terms of foreign currency increases, it is called _____ .

(1) Depreciation of domestic currency
(2) Appreciation of domestic currency
(3) Devaluation of domestic currency
(4) Revaluation of domestic currency

24. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I		**List-II**
(A)	Pegged exchange rate system	(I)	Setting up of IMF and World Bank
(B)	Managed floating	(II)	Fixed exchange rate system
(C)	Bretton Woods Conference	(III)	Dirty floating
(D)	Third element in BOP	(IV)	Error and Omission Account

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (II), (B) - (I), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

25. Casualization of workforce would result in :

(1) Decrease in the vulnerablility of the workforce.
(2) Increase in the vulnerability of the workforce.
(3) Increase in the number of regular workers.
(4) Income and employment stablility.

26. Choose the correct chronological sequence in ascending order (earliest to latest) :

(A) Establishment of NABARD
(B) FRBMA (Fiscal Responsibility and Budget Management Act)
(C) Third Five Year Plan
(D) Nationalization of RBI

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (A), (C), (B), (D)
(3) (D), (A), (B), (C) (4) (D), (C), (A), (B)

SPACE FOR ROUGH WORK

23. নমনীয় বিনিময় হাৰৰ অধীনত, যেতিয়া বিদেশী মুদ্ৰাৰ ক্ষেত্ৰত ঘৰুৱা মুদ্ৰাৰ মূল্য বৃদ্ধি হয়,ইয়াক _____ বুলি কোৱা হয়।

(1) ঘৰুৱা মুদ্ৰাৰ মূল্য হ্ৰাস
(2) ঘৰুৱা মুদ্ৰাৰ মূল্য বৃদ্ধি
(3) ঘৰুৱা মুদ্ৰাৰ অৱমূল্যায়ন
(4) ঘৰুৱা মুদ্ৰাৰ পুনৰ মূল্যায়ন

24. তালিকা-Iক তালিকা-IIৰ সৈতে মিলাব।

	তালিকা-I		**তালিকা-II**
(A)	নিৰ্দিষ্ট বিনিময় হাৰ ব্যৱস্থা	(I)	আইএমএফ আৰু বিশ্ব বেংক স্থাপন
(B)	পৰিচালিত ভাসমান	(II)	স্থিৰ বিনিময় হাৰ ব্যৱস্থা
(C)	ব্ৰেটন উডছ সন্মিলন	(III)	অস্বচ্ছ ভাসমান
(D)	BOPৰ তৃতীয় উপাদান	(IV)	ত্ৰুটি আৰু বিচ্যুতি হিচাপ

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) (A) - (II), (B) - (I), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

25. কৰ্মশক্তিৰ অনানুষ্ঠানিকৰ ফলত হ'ব -

(1) কৰ্মশক্তিৰ দুৰাৱস্থা হ্ৰাস
(2) কৰ্মশক্তিৰ দুৰাৱস্থা বৃদ্ধি
(3) নিয়মীয়া কৰ্মচাৰীৰ সংখ্যা বৃদ্ধি
(4) আয় আৰু নিযুক্তিৰ স্থিৰতা

26. উৰ্ধ ক্ৰমত সঠিক ক্ৰমটো (পুৰনাৰ পৰা নতুনলৈ) বাছনি কৰক

(A) নাবাৰ্ডৰ প্ৰতিষ্ঠা
(B) এফ.আৰ.বি.এম.এ. (বিত্তীয় দায়বদ্ধতা আৰু বাজেট ব্যৱস্থাপনা আইন)
(C) তৃতীয় পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা
(D) আৰ.বি.আই.ৰ ৰাষ্ট্ৰীয়কৰণ

(1) (A), (B), (C), (D)
(2) (A), (C), (B), (D)
(3) (D), (A), (B), (C)
(4) (D), (C), (A), (B)

27. _____ implies that resource extraction is not above the rate of regeneration of resources and the wastes generated are within the assimilating capacity of the environment.

(1) Absorptive capacity (2) Carrying capacity

(3) Subsistence capacity (4) Exhaustive capacity

28. Government of India enacted the Right to Education Act in 2009 to make free education a Fundamental Right of all children in the age group of _____ years.

(1) 4 – 10 (2) 6 – 12

(3) 6 – 14 (4) 8 – 15

29. Following are the sources of electricity generation in India. Arrange them in correct sequence on the basis of total power generation capacity (higher to lower) :

(A) Nuclear

(B) Thermal

(C) New and renewable energy

(D) Hydro

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (A), (C), (B), (D)

(3) (B), (C), (D), (A) (4) (B), (D), (C), (A)

30. Arrange the following items in correct sequence :

(A) Competition Act

(B) FEMA

(C) FERA

(D) MRTP

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (A), (C), (B), (D)

(3) (D), (C), (B), (A) (4) (C), (B), (D), (A)

31. The Great Leap Forward (GLF) campaign was initiated in _____ .

(1) 1948 (2) 1938

(3) 1958 (4) 1942

SPACE FOR ROUGH WORK

27. _____ বুজাইযে সম্পদ আহৰণ সম্পদ পুণৰসৃষ্টিৰ হাৰতকৈ অধিক নহয় আৰু বজ্জিত সৃষ্টি পৰিৱেশৰ আহৰণক্ষমতাতে আবদ্ধ থাকে।

(1) শোষণ ক্ষমতা (2) বহন ক্ষমতা

(3) জীৱন নিৰ্বাহৰ ক্ষমতা (4) পূৰ্ণ ক্ষমতা

28. ভাৰত চৰকাৰে 2009 চনত শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন প্ৰণয়ন কৰি বিনামূলীয়া শিক্ষাক _____ বছৰ বয়সৰ সকলো শিশুৰ মৌলিক অধিকাৰ হিচাপে গঢ়ি তুলিছিল।

(1) 4 – 10 (2) 6 – 12

(3) 6 – 14 (4) 8 – 15

29. ভাৰতত বিদ্যুৎ উৎপাদনৰ উৎসসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।মুঠ বিদ্যুৎ উৎপাদন ক্ষমতাৰ ভিত্তিত সেইবোৰ সঠিক ক্ৰমত (উচ্চতম পৰা নিম্নতম) সজোৱাঃ

(A) নিউক্লিয়াৰ

(B) তাপীয়

(C) নতুন আৰু নৱীকৰণযোগ্য শক্তি

(D) হাইড্ৰ'

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (A), (C), (B), (D)

(3) (B), (C), (D), (A) (4) (B), (D), (C), (A)

30. তলৰ পদবোৰ সঠিক ক্ৰমত বিন্যাস কৰক

(A) প্ৰতিযোগিতা আইন (Competition Act) (B) ফেমা (FEMA)

(C) ফেৰা (FERA) (D) এম.আৰ.টি.পি. (MRTP)

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (A), (C), (B), (D)

(3) (D), (C), (B), (A) (4) (C), (B), (D), (A)

31. গ্ৰেট লিপ ফৰৱাৰ্ড (জি.এল.এফ.) অভিযান _____ ত আৰম্ভ কৰা হৈছিল।

(1) 1948 (2) 1938

(3) 1958 (4) 1942

SPACE FOR ROUGH WORK

32. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I		**List-II**
(A)	Great Leap Forward	(I)	Protecting the future generation
(B)	Mao Zedong	(II)	Aimed at industralising the country on a massive scale
(C)	Brundtland Commission	(III)	Introduced the Great Proletarian Cultural Revolution
(D)	Our Common Future	(IV)	Seminal Report that explained sustainable development as meeting the basic needs of all for a better life

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

33. Second phase of Green Revolution is termed from :

(1) mid 1960s to mid 1970s
(2) mid 1970s to mid 1980s
(3) mid 1950s to mid 1960s
(4) mid 1980s to mid 1990s

34. During 1980s, the growth rate in Pakistan improved on account of which of the following reasons ?

(1) Institutionalised process of technical change
(2) A good harvest
(3) Sustainable export of manufactured goods
(4) High amount of foreign direct investment inflow

35. When there is unexpected rise in the sales _____ .

(1) Aggregate demand would decline.
(2) There will be unplanned accumulation of inventories.
(3) There will be unplanned decumulation of inventories.
(4) Normal profit would be lower.

36. During festive season, the currency deposit ratio _____ .

(1) decreases (2) increases
(3) has no impact on it (4) first decreases then increases

SPACE FOR ROUGH WORK

32. তালিকা-।ক তালিকা-।।ৰ সৈতে মিলাব।

তালিকা-।	**তালিকা-।।**
(A) গ্ৰেট লিপ ফৰৱাৰ্ড	(I) ভৱিষ্যত প্ৰজন্মক সুৰক্ষিত কৰা।
(B) মাও জেডং	(II) দেশখনক ব্যাপক পৰিসৰত উদ্যোগীকৰণ কৰাৰ লক্ষ্য
(C) ব্ৰুণ্ডলেণ্ড কমিছন	(III) বৃহৎ সৰ্বহাৰাৰ সাংস্কৃতিক বিপ্লৱৰ আৰম্ভ হৈছিল
(D) আমাৰ উমৈহতীয়া ভৱিষ্যত	(IV) উন্নত জীৱনৰ বাবে সকলোৰে মৌলিক প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰা হিচাপে বহনক্ষম উন্নয়নক ব্যাখ্যা কৰা আধাৰমূলক প্ৰতিবেদন

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

33. সেউজ বিপ্লৱৰ দ্বিতীয় পৰ্যায়ক ইয়াৰ পৰা কোৱা হয়

(1) 1960-ৰ দশকৰ মাজভাগৰ পৰা 1970-ৰ দশকৰ মাজভাগলৈকে
(2) 1970-ৰ দশকৰ মাজভাগৰ পৰা 1980-ৰ দশকৰ মাজভাগলৈকে
(3) 1950-ৰ দশকৰ মাজভাগৰ পৰা 1960-ৰ দশকৰ মাজভাগলৈকে
(4) 1980-ৰ দশকৰ মাজভাগৰ পৰা 1990-ৰ দশকৰ মাজভাগলৈকে

34. 1980-ৰ দশকত পাকিস্তানৰ বিকাশৰ হাৰ নিম্নোক্ত কোনটো কাৰণত উন্নত হৈছিল?

(1) কাৰিকৰী পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰতিষ্ঠানিক প্ৰক্ৰিয়া
(2) ভাল শস্য চপোৱা।
(3) উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বহনক্ষম ৰপ্তানি
(4) উচ্চ পৰিমাণৰ প্ৰত্যক্ষ বিদেশী বিনিয়োগৰ প্ৰৱাহ

35. যেতিয়া বিক্ৰীত অপ্ৰত্যাশিত বৃদ্ধি হয় তেতিয়া _____ হ'ব।

(1) সামগ্ৰিক চাহিদা হ্ৰাস হ'ব।
(2) ইনভেণ্টৰিসমূহৰ অপৰিকল্পিত সংগ্ৰহ
(3) ইনভেণ্টৰিসমূহৰ অপৰিকল্পিত অৱক্ষয়
(4) স্বাভাৱিক লাভ কম হ'ব।

36. উৎসৱৰ বতৰত, মুদ্ৰা জমাৰ অনুপাত _____

(1) হ্ৰাস পাই
(2) বৃদ্ধি পাই
(3) কোনো প্ৰভাৱ নপৰে
(4) প্ৰথমে হ্ৰাস হয় তাৰ পিছত বৃদ্ধি হয়

SPACE FOR ROUGH WORK

37. European Monetary Union was created in _____.

(1) 1996 (2) 1994

(3) 1999 (4) 2002

38. Identify the correct statement in the context of Circular Flow of Income in a two sector economy :

(1) Household receives factor services from firms.

(2) Household invests while firm saves.

(3) Firms produce goods and services.

(4) Household supplies factor services to Government.

39. Identify the correct set of statements.

(A) Ex Ante Saving represents what is actually planned to save.

(B) Ex Post Saving represents what is actually planned to save.

(C) Ex Post Saving depicts what has actually happened.

(D) Ex Ante Post Saving represents what is actually saved.

Choose the ***correct*** answer from the options given below :

(1) (A) and (D) only

(2) (A) and (C) only

(3) (B) and (D) only

(4) (C) and (D) only

40. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I (Elements)		**List-II (Features)**
(A)	Annual Financial Statement	(I)	Create liabilities or reduce financial assets
(B)	Capital Receipts	(II)	Trade surplus
(C)	Capital Payment	(III)	Main budget document
(D)	Export > Import	(IV)	Create financial assets or reduce liabilities

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (III), (B) - (I), (C) - (IV), (D) - (II)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

37. ইউৰোপীয় মুদ্ৰা সংঘ _____ ত সৃষ্টি কৰা হৈছিল।

(1) 1996 (2) 1994

(3) 1999 (4) 2002

38. দুটা খণ্ডৰ অৰ্থনীতিত আয়ৰ চক্ৰীয় প্ৰবাহৰ সন্দৰ্ভত সঠিক বিবৃতিটো চিনাক্ত কৰকঃ -

(1) ঘৰুৱাখণ্ডই প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ পৰা উপাদান সেৱা লাভ কৰে

(2) প্ৰতিষ্ঠানে সঞ্চয় কৰাৰ সময়ত ঘৰুৱাখণ্ডই বিনিয়োগ কৰে

(3) প্ৰতিষ্ঠানসমূহে সামগ্ৰী আৰু সেৱা উৎপাদন কৰে

(4) ঘৰুৱাখণ্ডই চৰকাৰক উপাদান সেৱা যোগান ধৰে।

39. বিবৃতিৰ সঠিক সংহতি চিনাক্ত কৰক

(A) প্ৰত্যাশিত সঞ্চয়ে প্ৰকৃততে কি সঞ্চয় কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে তাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে

(B) যৰ্থাথ সঞ্চয়ে প্ৰকৃততে কি সঞ্চয় কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে তাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে

(C) যৰ্থাথই প্ৰকৃততে কি ঘটিছিল সেয়া বৰ্ণনা কৰিছে

(D) প্ৰত্যাশিত সঞ্চয়ে প্ৰকৃততে কি সঞ্চয় কৰা হৈছিল তাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) কেৱল (A) আৰু (D) (2) কেৱল (A) আৰু (C)

(3) কেৱল (B) আৰু (D) (4) কেৱল (C) আৰু (D)

40. তালিকা-Iক তালিকা-IIৰ সৈতে মিলাব।

তালিকা-I (উপাদানসমূহ)	**তালিকা-II (বৈশিষ্ট্যসমূহ)**
(A) বাৰ্ষিক বিত্তীয় বিবৃতি	(I) দায়বদ্ধতা সৃষ্টি কৰক বা বিত্তীয় সম্পত্তি হ্ৰাস কৰক
(B) মূলধনী আয়	(II) বাণিজ্যৰ ৰাহি
(C) মূলধনী পৰিশোধ	(III) প্ৰধান বাজেট নথিপত্ৰ
(D) ৰপ্তানি > আমদানি	(IV) বিত্তীয় সম্পদ সৃষ্টি কৰক বা দায়বদ্ধতা হ্ৰাস কৰক

তলত দিয়া বিকল্পসমূহৰ পৰা সঠিক উত্তৰটো বাছনি কৰকঃ

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (III), (B) - (I), (C) - (IV), (D) - (II)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

Read the following passage and answer the next five questions :

In our quest to increase agricultural production during the last five decades or so, we almost totally neglected the use of compost and completely switched over to chemical fertilizers. The result is that large tracts of productive land have been adversely affected, water bodies including ground water system have suffered due to chemical contamination and demand for irrigation has been going up year after year. Farmers, in large numbers all over the country, have again started using compost made from organic wastes of different types. In certain parts of the country, cattle are maintained only because they produce dung which is an important fertilizer and soil conditioner.

Earthworms can convert organic matter into compost faster than the normal composting process. This process is now being widely used. Indirectly, the civic authorities are benefitted too as they have to dispose reduced quantity of waste.

41. How is civic authority getting benefitted due to biocomposting ?

(1) They have to dispose increased quantity of waste.

(2) They don't have to dispose any waste.

(3) Because civic authority has no role in waste management.

(4) They have to dispose reduced quantity of waste.

42. Choose the correct statement concerned with the passage :

(1) Earthworm takes equal time to convert organic matter into compost with respect to normal composting process.

(2) Earthworm takes more time to convert organic matter into compost with respect to normal composting process.

(3) Earthworm takes less time to convert organic matter into compost with respect to normal composting process.

(4) Comparison between earthworm based composting and normal composting cannot be made.

43. Water bodies including ground water system have suffered due to :

(1) Biocomposting

(2) Chemical contamination and increased demand for irrigation

(3) Organic farming

(4) Increased fertility of land

SPACE FOR ROUGH WORK

তলৰ অংশটো পঢ়ক আৰু পাঁচটা প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়ক-

বিগত পাঁচ দশকৰ ভিতৰত কৃষি উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে কৰা আমাৰ হাবিয়াসৰ বাবে আমি পচনসাৰৰ ব্যৱহাৰক প্ৰায় সম্পূৰ্ণৰূপে অৱহেলা কৰি সম্পূৰ্ণৰূপে ৰাসায়নিক সাৰলৈ সলনি হৈছো।.ইয়াৰ ফলস্বৰূপে উৎপাদনশীল ভূমিৰ বৃহৎ অংশ বিৰূপভাৱে প্ৰভাৱিত হৈছে, ভূগৰ্ভস্থ পানী ব্যৱস্থাকে ধৰি জলাশয়বোৰ ৰাসায়নিক প্ৰদূষণৰ ফলত ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈছে আৰু জলসিঞ্চনৰ চাহিদা বছৰ বছৰ ধৰি বৃদ্ধি পাইছে। সমগ্ৰ দেশতে বৃহৎ সংখ্যাত কৃষকসকলে পুনৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ জৈৱিক আৱৰ্জনাৰ পৰা তৈয়াৰী পচনসাৰৰ ব্যৱহাৰ আৰম্ভ কৰিছে।দেশৰ কিছুমান অংশত, গৰু-ম'হবোৰ কেৱল গোবৰ উৎপাদন কৰাৰ বাবেই ৰক্ষণাবেক্ষণ কৰা হয় যি হৈছে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সাৰ আৰু ভূমিৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়।

কেচুৱে সাধাৰণ পচন প্ৰক্ৰিয়াতকৈ দ্ৰুতগতিত জৈৱিক পদাৰ্থক পচন সাৰলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিব পাৰে। এই প্ৰক্ৰিয়াটো এতিয়া বহুলভাৱে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।পৰোক্ষভাৱে, নাগৰিক কৰ্তৃপক্ষবোৰো উপকৃত হয় কিয়নো তেওঁলোকে আৱৰ্জনাৰ পৰিমাণ হ্ৰাস কৰিব লগা হৈছে।

41. জৈৱ সাৰ উৎপাদনৰ ফলত নাগৰিক কৰ্তৃপক্ষই কেনেদৰে লাভান্বিত হৈছে?

(1) তেওঁলোকে বৰ্ধিত পৰিমাণৰ আৱৰ্জনা নিষ্কাশন কৰিব লাগিব

(2) তেওঁলোকে কোনো ধৰণৰ আৱৰ্জনা নিষ্কাশন কৰিব নালাগে।

(3) কাৰণ আৱৰ্জনা ব্যৱস্থাপনাত নাগৰিক কৰ্তৃপক্ষৰ কোনো ভূমিকা নাই।

(4) তেওঁলোকে আৱৰ্জনাৰ পৰিমাণ হ্ৰাস কৰিব লাগিব

42. দফাটোৰ সৈতে সম্পৰ্কিত সঠিক বিবৃতিটো বাছনি কৰক

(1) সাধাৰণ পচন প্ৰক্ৰিয়াৰ সাপেক্ষে কেচুৱে জৈৱিক পদাৰ্থক পচন সাৰলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিবলৈ সমান সময় লয়।

(2) সাধাৰণ পচন প্ৰক্ৰিয়াৰ সাপেক্ষে কেচুৱে জৈৱিক পদাৰ্থক পচন সাৰলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিবলৈ বেছি সময় লয়।

(3) সাধাৰণ পচন প্ৰক্ৰিয়াৰ সাপেক্ষে কেচুৱে জৈৱিক পদাৰ্থক পচন সাৰলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিবলৈ কম সময় লয়।

(4) কেচু ভিত্তিক পচন সাৰ আৰু সাধাৰণ পচন সাৰৰ মাজত তুলনা কৰিব নোৱাৰি।

43. ভূগৰ্ভস্থ পানী ব্যৱস্থাকে ধৰি জলাশয়সমূহ ইয়াৰ ফলত ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈছেঃ

(1) জৈৱ সাৰসৃষ্টি

(2) ৰাসায়নিক দূষণ আৰু জলসিঞ্চনৰ চাহিদা বৃদ্ধি

(3) জৈৱিক কৃষি

(4) ভূমিৰ উৰ্বৰতা বৃদ্ধি

SPACE FOR ROUGH WORK

44. In certain parts of the country, cattle are maintained only because they _____ .

(1) Produce milk to increase income of farmers

(2) Produce dung which is an important fertilizer and soil conditioner

(3) Work as insect repellants

(4) Are a symbol of traditional ethics and values

45. What should be the suitable title for the above passage ?

(1) Biocomposting (2) Biopest Control

(3) Traditional Knowledge and Practice (4) Uses of Chemical Fertilizers

Read the following passage and answer the next five questions.

India had an independent economy before the advent of the British rule. Though agriculture was the main source of livelihood for most people, yet, the country's economy was characterised by various kinds of manufacturing activities. India was particularly well known for its handicraft industries in the fields of cotton and silk textiles, metal and precious stone works etc. These products enjoyed a worldwide market based on the reputation of the fine quality of material used and the high standards of craftsmanship seen in all imports from India. The economic policies pursued by the colonial government in India were concerned more with the protection and promotion of the economic interests of their home country than with the development of the Indian economy. Such policies brought about a fundamental change in the structure of the Indian economy — transforming the country into a supplier of raw materials and consumer of finished industrial products from Britain. Obviously, the colonial government never made any sincere attempt to estimate India's national and per capita income. Some individual attempts which were made to measure such incomes yielded conflicting and inconsistent results. Among the notable estimators — Dadabhai Naoroji, William Digby, Findlay Shirras, V.K.R.V. Rao and R.C. Desai — it was Rao, whose estimates during the colonial period were considered very significant. However, most studies did find that the country's growth of aggregate real output during the first half of the twentieth century was less than two per cent coupled with a meagre half per cent growth in per capita output per year.

46. Before the British rule, India was well known for which manufacturing industries' products ?

(1) Cotton and Silk or Khadi textiles

(2) Cotton and Engineering products

(3) Cotton and Silk textiles, metal and precious stones, etc

(4) Engineering goods and precious metals

44. দেশৰ কিছুমান অংশত, গৰু-ম'হবোৰ কেৱল তেওঁলোকে _____ উৎপাদন কৰাৰ বাবেই ৰক্ষণাবেক্ষণ কৰা হয়।

(1) গাখীৰে কৃষকৰ উপাৰ্জন বৃদ্ধি কৰিব

(2) গোৱৰ যি হৈছে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সাৰ আৰু ভূমিৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় কনডিছনাৰ

(3) পোক-পতংগ প্ৰতিৰোধক হিচাপে কাম কৰে

(4) পৰম্পৰাগত নৈতিকতা আৰু মূল্যবোধৰ প্ৰতীক

45. ওপৰৰ অংশটোৰ বাবে উপযুক্ত শিৰোনাম কি হ'ব লাগে?

(1) জৈৱ সাৰসৃষ্টি (2) জৈৱ কীট নিয়ন্ত্ৰণ

(3) পৰম্পৰাগত জ্ঞান আৰু অনুশীলন (4) ৰাসায়নিক সাৰৰ ব্যৱহাৰ

তলৰ অংশটো পঢ়ক আৰু পাঁচটা প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়ক-

ব্ৰিটিছ্ শাসনৰ আগমনৰ পূৰ্বে ভাৰতৰ এক স্বাধীন অৰ্থনীতি আছিল। যদিও বেছিভাগ লোকৰ বাবে কৃষি জীৱিকাৰ মূল উৎস আছিল, তথাপিও দেশৰ অৰ্থনীতি বিভিন্ন ধৰণৰ উৎপাদন কাৰ্যকলাপৰ দ্বাৰা চিহ্নিত কৰা হৈছিল। ভাৰত বিশেষকৈ কপাহ আৰু ৰেচম বস্ত্ৰ, ধাতু আৰু মূল্যৱান শিলৰ কাম আদিৰ ক্ষেত্ৰত হস্তশিল্প উদ্যোগৰ বাবে সুপৰিচিত আছিল। এই সামগ্ৰীবোৰে ব্যৱহৃত সামগ্ৰীৰ উৎকৃষ্ট মানদণ্ডৰ সুনাম আৰু ভাৰতৰ পৰা কৰা সকলো আমদানিৰ ক্ষেত্ৰত দেখা পোৱা উচ্চ মানদণ্ডৰ কাৰুশিল্পৰ ওপৰত আধাৰিত কৰি এক বিশ্বব্যাপী বজাৰ উপভোগ কৰিছিল। ভাৰতত ঔপনিৱেশিক চৰকাৰে অনুসৰণ কৰা অৰ্থনৈতিক নীতিবোৰ ভাৰতীয় অৰ্থনীতিৰ বিকাশতকৈ নিজৰ দেশৰ অৰ্থনৈতিক স্বাৰ্থৰ সুৰক্ষা আৰু প্ৰচাৰৰ সৈতে অধিক জড়িত আছিল। এনে নীতিয়ে ভাৰতীয় অৰ্থনীতিৰ গাঁথনিত এক মৌলিক পৰিৱৰ্তন কঢ়িয়াই আনিছে-দেশক ব্ৰিটেইনৰ পৰা কেঁচা সামগ্ৰীৰ যোগান ধৰোঁতা আৰু প্ৰস্তুত ঔদ্যোগিক সামগ্ৰীৰ গ্ৰাহকলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিছে। স্পষ্টভাৱে, ঔপনিৱেশিক চৰকাৰে কেতিয়াও ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু জনমূৰি আয় অনুমান কৰাৰ কোনো আন্তৰিক প্ৰচেষ্টা কৰা নাছিল। এনে আয় পৰিমাপ কৰিবলৈ কৰা কিছুমান ব্যক্তিগত প্ৰয়াসে বিৰোধী আৰু অসঙ্গতিপূৰ্ণ ফলাফল প্ৰদান কৰিছিল। উল্লেখযোগ্য অনুমানকাৰীসকলৰ ভিতৰত-দাদাভাই নাওৰোজী, উইলিয়াম ডিগবী, ফাইণ্ডলে শিৰাছ, ভি.কে.আৰ.ভি.ৰাও আৰু আৰ.চি.দেশাই-তেওঁ আছিল ৰাও, যাৰ ঔপনিৱেশিক কালত অনুমান অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ বুলি গণ্য কৰা হৈছিল।অৱশ্যে, বেছিভাগ অধ্যয়নত দেখা গৈছে যে বিংশ শতিকাৰ প্ৰথম অৰ্ধাংশত দেশৰ মুঠ প্ৰকৃত উৎপাদনৰ বৃদ্ধি দুই শতাংশতকৈও কম আছিল আৰু প্ৰতি বছৰে জনমূৰি উৎপাদনত সামান্য আধা শতাংশ বৃদ্ধি হৈছিল ।

46. ব্ৰিটিছ শাসনৰ পূৰ্বে ভাৰত কোনটো উৎপাদন উদ্যোগৰ সামগ্ৰীৰ বাবে সুপৰিচিত আছিল?

(1) কপাহ আৰু ৰেচম বা খাদী বস্ত্ৰ

(2) কপাহ আৰু অভিযান্ত্ৰিক সামগ্ৰী

(3) কপাহ আৰু ৰেচমৰ বস্ত্ৰ, ধাতু আৰু মূল্যৱান শিল ইত্যাদি

(4) অভিযান্ত্ৰিক সামগ্ৰী আৰু মূল্যৱান ধাতু

47. What kind of interests was the colonial government concerned with in the economic policy for Indian industries ?

(1) To promote the handicraft industries of India

(2) Promote and protect small scale industries of India

(3) Protect and promote the economic interests of Indian industry along with their home country

(4) Provide protection and promotion of the economic interests of their home country

48. Choose the economists who estimated India's National Income and Per Capita Income.

(1) Dadabhai Naoroji, William Digby, Bernier, V.K.R.V. Rao and R.C. Desai

(2) Dadabhai Naoroji, William Digby, Findlay Shirras, V.K.R.V. Rao and R.C. Desai

(3) Dadabhai Naoroji, Jagdish Bhagwati, V.K.R.V. Rao and R.C. Desai

(4) Dadabhai Naoroji, Findlay Shrirras and V.K.R.V. Rao

49. What was the country's growth of aggregate real output during the first half of the 20th century ?

(1) The country's growth of aggregate real output was less than two percent coupled with a meagre one percent growth in per capita output per year.

(2) The country's growth of aggregate real output was less than two percent coupled with a meagre one and a half percent growth in per capita output per year.

(3) The country's growth of aggregate real output was less than two and a half percent coupled with a meagre half percent growth in per capita output per year.

(4) The country's growth of aggregate real output was less than two percent coupled with a meagre half percent growth in per capita output per year.

50. According to the passage, which of the following statement was true about Indian industries' products ?

(1) Indian products were of inferior quality and cheap in the worldwide market.

(2) Indian products were promoted by the colonial government and competed with other countries' markets also.

(3) Indian products enjoyed a worldwide market based on quality of material used and the high standard of craftsmanship.

(4) Indian products' raw material for primary goods was imported from the other countries and it helped to increase export.

SPACE FOR ROUGH WORK

47. ঔপনিৱেশিক চৰকাৰে ভাৰতীয় উদ্যোগৰ অৰ্থনৈতিক নীতিৰ প্ৰতি কেনেধৰণৰ আগ্ৰহ দেখুৱাইছে?

(1) ভাৰতৰ হস্তশিল্প উদ্যোগৰ প্ৰচাৰ কৰা

(2) ভাৰতৰ ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগসমূহৰ প্ৰচাৰ আৰু সুৰক্ষা কৰা

(3) নিজৰ দেশৰ লগতে ভাৰতীয় উদ্যোগৰ অৰ্থনৈতিক স্বাৰ্থ সুৰক্ষিত কৰা আৰু প্ৰচাৰ কৰা।

(4) নিজৰ দেশৰ অৰ্থনৈতিক স্বাৰ্থৰ সুৰক্ষা আৰু প্ৰচাৰৰ ব্যৱস্থা কৰা।

48. ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয় আয় আৰু জনমূৰি আয়ৰ অনুমান কৰা অৰ্থনীতিবিদ সকলক বাছনি কৰক।

(1) দাদাভাই নাওৰোজী, উইলিয়াম ডিগবী, বাৰ্নিয়েৰ, ভি.কে.আৰ.ভি ৰাও আৰু আৰ.চি. দেশাই

(2) দাদাভাই নাওৰোজী, উইলিয়াম ডিগবী, ফাইণ্ডলে শিৰাছ, ভি.কে.আৰ.ভি. ৰাও আৰু আৰ.চি. দেশাই

(3) দাদাভাই নাওৰোজী, জগদীশ ভগৱতী, ভি.কে.আৰ.ভি. ৰাও আৰু আৰ.চি. দেশাই

(4) কেৱল দাদাভাই নাওৰোজী, ফিণ্ডলে শ্ৰীৰাছ আৰু ভি.কে.আৰ.ভি. ৰাও

49. বিংশ শতিকাৰ প্ৰথম অৰ্ধকালত দেশৰ সামগ্ৰিক প্ৰকৃত উৎপাদনৰ বৃদ্ধি কিমান আছিল?

(1) দেশৰ মুঠ প্ৰকৃত উৎপাদনৰ বৃদ্ধি দুই শতাংশতকৈও কম আছিল আৰু প্ৰতি বছৰে জনমূৰি উৎপাদনত সামান্য এক শতাংশ বৃদ্ধি হৈছিল।

(2) দেশৰ মুঠ প্ৰকৃত উৎপাদনৰ বৃদ্ধি দুই শতাংশতকৈও কম আছিল আৰু প্ৰতি বছৰে জনমূৰি উৎপাদনত মাত্ৰ ডেৰ শতাংশ বৃদ্ধি হৈছিল।

(3) দেশৰ মুঠ প্ৰকৃত উৎপাদনৰ বৃদ্ধি আঢ়ৈ শতাংশতকৈও কম আছিল আৰু প্ৰতি বছৰে জনমূৰি উৎপাদনত সামান্য আধা বৃদ্ধি হৈছিল।

(4) দেশৰ মুঠ প্ৰকৃত উৎপাদনৰ বৃদ্ধি দুই শতাংশতকৈ কম আছিল আৰু প্ৰতি বছৰে জনমূৰি উৎপাদনত সামান্য আধা শতাংশ বৃদ্ধি হৈছিল।

50. দফাটোৰ মতে, ভাৰতীয় উদ্যোগৰ সামগ্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত তলৰ কোনটো বিবৃতি সঁচা?

(1) বিশ্বব্যাপী বজাৰত ভাৰতীয় সামগ্ৰী নিম্ন মানৰ আৰু সস্তীয়া।

(2) ঔপনিৱেশিক চৰকাৰৰ দ্বাৰা ভাৰতীয় সামগ্ৰীৰ প্ৰচাৰ কৰা হয় আৰু অন্যান্য দেশৰ বজাৰৰ সৈতেও প্ৰতিযোগিতা কৰা হয়।

(3) ব্যৱহৃত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান আৰু উচ্চ মানদণ্ডৰ কাৰুশিল্পৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ভাৰতীয় সামগ্ৰীয়ে বিশ্বব্যাপী বজাৰ উপভোগ কৰিছিল।

(4) প্ৰাথমিক সামগ্ৰীৰ বাবে ভাৰতীয় সামগ্ৰীৰ কেঁচা সামগ্ৰী আন দেশৰ পৰা আমদানি কৰা হয় আৰু ই ৰপ্তানি বৃদ্ধি কৰাত সহায় কৰে।

SPACE FOR ROUGH WORK

SPACE FOR ROUGH WORK

SPACE FOR ROUGH WORK

Read carefully the following instructions :

8. No candidate will be allowed to leave the OMR Answer Sheet blank. If any OMR Answer Sheet is found blank, it shall be crossed by the Invigilator with his/her signature, mentioning "Cancelled" on it.

9. Do not tear or fold any page of the Test Booklet and OMR Answer Sheet.

10. Candidates are advised to ensure that they fill the correct particulars on the OMR Answer Sheet, i.e., Application No., Roll No., Test Booklet No., Name, Mother's Name, Father's Name and Signature.

11. In case of any discrepancy in any question between English and Hindi/Regional language version, the English version will be considered as the final version for evaluation.

12. Rough work is to be done in the space provided for this purpose in the Test Booklet only.

13. The answers will be evaluated through electronic scanning process. Incomplete or incorrect entries may render the OMR Answer Sheet invalid.

14. Candidates are advised not to fold or make any stray marks on the OMR Answer Sheet. Use of Eraser, Nail, Blade, White Fluid/Whitener, etc., to smudge, scratch or damage in any manner the OMR Answer Sheet during examination is strictly prohibited. Candidature and OMR Answer Sheet of candidates using Eraser, Nail, Blade or White Fluid/Whitener to smudge, scratch or damage in any manner shall be cancelled.

15. There will be one copy of OMR Answer Sheet i.e., the Original Copy. After the examination is over, the candidate shall hand over the OMR Answer Sheet to the Invigilator. The candidate can take away the Test Booklet after the examination is over. If the candidate does not hand over the OMR Answer Sheet to the Invigilator and goes away with the OMR Answer Sheet, his/her candidature shall be cancelled and criminal proceedings shall also be initiated against him/her.

16. Candidates are advised strictly not to carry handkerchief, any mobile phone, any type of watch, belt or wear ornaments like ring, chain, ear-ring, etc., electronic or communication device, pen, pencil, eraser, sharpener and correction fluid to the Examination Centre. If any candidate is found possessing any such item, he/she will not be allowed to enter the examination centre. Possession of a mobile phone or any other aiding material as mentioned above by the candidate in the examination room will be treated as a serious violation and it may lead to cancellation of the candidature and debarring him/her from future examinations.

17. If a candidate violates any instructions or shows any indiscipline or misbehaviour, appropriate action will be taken including cancellation of candidature and debarring from future examinations.

18. Use of electronic/manual calculator is **not** allowed.

নিৰ্দেশনাসমূহ গুৰুত্বসহকাৰে পঢ়ি লওঁক :

8. কোনো পৰীক্ষাৰ্থীয়ে OMR উত্তৰ পত্ৰিকা খালী এৰিব নোৱাৰিব। যদি কোনো উত্তৰ পত্ৰিকা খালী দেখা যায় নিৰীক্ষকে উক্ত পত্ৰিকাখন নিৰীক্ষণ কৰি নিজৰ হস্তাক্ষৰসহ পত্ৰিকাখন বাতিল কৰিব।

9. কোনো পৰীক্ষাৰ্থীয়ে OMR উত্তৰ পত্ৰিকাখন ছিগা/কটা/ভাঁজ দিয়া কাৰ্য নকৰিব।

10. পৰীক্ষাৰ্থীয়ে যাতে OMR উত্তৰ পত্ৰিকা নিজৰ সঠিক তথ্যৰে ভৰ্তি কৰে, যেনে, আবেদনপত্ৰ সংখ্যা (এপ্লিকেশ্বন নং) ক্ৰমাংক (ৰোল নম্বৰ), পৰীক্ষা পুস্তিকা সংখ্যা, নাম, মাতৃৰ নাম, পিতৃৰ নাম আৰু হস্তাক্ষৰ।

11. যদিহে প্ৰশ্নটোত ইংৰাজী আৰু আঞ্চলিক ভাষাৰ মাজত বিসংগতি দেখা যায় তেনেহ'লে ইংৰাজীত থকা প্ৰশ্নটোক প্ৰাধান্য দি মূল্যাংকনৰ বাবে বিবেচিত কৰা হ'ব।

12. খুচুৰা (Rough) কামৰ বাবে প্ৰশ্ন পুস্তিকাত দিয়া নিৰ্ধাৰিত ঠাইহে ব্যৱহাৰ কৰিব।

13. উত্তৰসমূহ বৈদ্যুতিক স্কেনিং প্ৰক্ৰিয়াৰে (electronic scanning process) মূল্যাংকন কৰা হ'ব। অসম্পূৰ্ণ অথবা অশুদ্ধ তথ্যই OMR উত্তৰ পত্ৰিকাক অনুপযুক্ত হিচাপে বিবেচিত কৰিব (বাতিল কৰিব)।

14. পৰীক্ষাৰ্থীসকলক জনোৱা যায় যে OMR উত্তৰ পত্ৰিকাত যিকোনো ভাঁজ অথবা চিহ্ন দিয়াটো নিয়ম বৰ্হিভূত। পৰীক্ষাৰ সময়ত OMR উত্তৰ পত্ৰিকাত দাগ লগোৱা বা লেতেৰা কৰা বা ক্ষতি কৰা যিকোনো সজুঁলি যেনে ৰবৰ (ইৰেজাৰ), নখ, ব্লেড, ৱাইটনাৰ ইত্যাদিৰ ব্যৱহাৰ নিষিদ্ধ। কোনো পৰীক্ষাৰ্থীয়ে যদি ৰবৰ, নখ, ব্লেড ইত্যাদি ব্যৱহাৰ কৰে তেন্তে তেওঁৰ পৰীক্ষাৰ্থী হোৱাৰ যোগ্যতা বাতিল হিচাপে বিবেচিত হ'ব।

15. অৰিজিনেল OMR খনেই OMR উত্তৰ পত্ৰিকাৰ একমাত্ৰ কপি। পৰীক্ষাৰ অন্তত পৰীক্ষাৰ্থীয়ে OMR উত্তৰ পত্ৰিকাখন নিৰীক্ষকৰ হাতত জমা দিব। পৰীক্ষাৰ শেষত পৰীক্ষাৰ্থীয়ে প্ৰশ্ন পুস্তিকাখন নিজৰ সতে কঢ়িয়াব পাৰিব। যদিহে কোনো পৰীক্ষাৰ্থীয়ে OMR উত্তৰ পত্ৰিকাখন নিৰীক্ষকৰ হাতত জমা নিদি নিজৰ সৈতে লৈ পৰীক্ষাগৃহ ত্যাগ কৰিব খোজে তেন্তে সেই পৰীক্ষাৰ্থীৰ পৰীক্ষাৰ্থী হোৱাৰ যোগ্যতা বাতিল কৰা হ'ব আৰু তেওঁৰ বিৰুদ্ধে আইনী ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হ'ব।

16. পৰীক্ষাৰ্থীসকলক জনোৱা হয় যে নিম্নলিখিত বস্তুসমূহ পৰীক্ষাগৃহত অনুমতি দিয়া নহয়। যেনে, ৰুমাল, মোবাইল ফোন, যিকোনো ধৰণৰ ঘড়ী, বেল্ট, গহনা যেনে আঙুঠি, চেইন, কাণফুলি, বৈদ্যুতিক বা যোগাযোগৰ আহিলা, কলম, পেঞ্চিল, ৰবৰ, শ্বাৰ্পনাৰ, ৱাইটনাৰ ইত্যাদি। পৰীক্ষাৰ্থীৰ ওচৰত এইসমূহৰ যিকোনো এবিধ বস্তু থাকিলেও তেওঁক পৰীক্ষা কেন্দ্ৰত প্ৰৱেশৰ অনুমতি দিয়া নহ'ব। পৰীক্ষা গৃহত পৰীক্ষাৰ্থীৰস সৈতে মোবাইল ফোন অথবা ওপৰোক্ত যিকোনো বস্তু পোৱা গ'লে তাক গম্ভীৰ উলংঘন হিচাপে বিবেচনা কৰা হ'ব। এয়াই পৰীক্ষাৰ্থীৰ যোগ্যতা বাতিল অথবা ভৱিষ্যতেও যোগ্যতা বাতিলৰ নিচিনা কঠোৰ পৰিস্থিতিলৈ লৈ যাব পাৰে।

17. যদি এগৰাকী পৰীক্ষাৰ্থীয়ে কোনো নিৰ্দেশনাৰ উলংঘন কৰে, শৃংখল ভংগ কৰে অথবা অভদ্ৰ আচৰণ দেখুৱায়, তেওঁৰ বিৰুদ্ধে বিহিত ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হ'ব যাৰ বিতৰত ভৱিষ্যত আৰু বৰ্তমানত পৰীক্ষাৰ্থীৰ যোগ্যতা বাতিলো অন্তৰ্ভূক্ত।

18. বৈদ্যুতিক অথবা মেনুৱেল কেলকুলেটৰ (গগনা যন্ত্ৰ) ব্যৱহাৰ কৰা **নিষেধ**।